

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut som sker med flygplan;

RPSFS 2005:3

FAP 638-1

Utkom från trycket
den 21 mars 2005

beslutade den 25 februari 2005.

Rikspolisstyrelsen föreskriver följande med stöd av 13 § första stycket 1 och 13 e § förordningen (1989:733) med instruktion för Rikspolisstyrelsen och 7 kap. 11 § 5 utlänningsförordningen (1989:547) och meddelar följande allmänna råd.

Allmänt

1 § En utlännings som skall avvisas eller utvisas skall behandlas med humanitet och värdighet. Verkställighetsförfarandet skall präglas av hänsyn till utlänningsens rättssäkerhet och grundläggande rättigheter. Utläningens frihet får inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall.

2 § Om det under flygresan uppkommer en situation där säkerheten ombord kräver att tvång måste tillgripas mot utläningen, får, under de förutsättningar som anges i 5 kap. 4 § luftfartslagen (1957:297), det våld användas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt och i den form och utsträckning som behövs för att säkerheten skall kunna upprätthållas.

3 § Om en utlännings av utländska myndigheter under ett verkställighetsförfarande behandlas på ett sätt som uppenbarligen strider mot vad som enligt svensk rättsuppfattning uppfattas som acceptabelt, skall den befattningshavare vid polismyndigheten som ansvarar för verkställigheten omedelbart ingripa. Polismyndigheten skall i sådant fall snarast överväga om verkställigheten skall avbrytas.

Allmänna råd

Om en behandling av utläningen som avses i 3 § bedöms vara av helt kort varaktighet och någon upprepning inte förväntas ske, bör verkställigheten inte avbrytas.

Säkerhetsbedömning

4 § Inför varje verkställighet skall polismyndigheten göra en säkerhetsbedömning. Denna skall ligga till grund för ett beslut om hur

verkställigheten skall genomföras och om den skall ske med eller utan bevakning samt, i förekommande fall, antalet bevakare.

En verkställighet skall alltid ske med bevakning om utlänningen

- har dömts för våldsbrott, som inte är ringa, eller annan farlig verksamhet
- är efterlyst av polisen i destinationslandet
- visar tydliga tecken på ovilja att medverka till verkställigheten
- bedöms utgöra en säkerhetsrisk under flygningen
- genom sitt uppträdande kan antas störa ordningen ombord
- behöver bevakning vid transit eller transfer
- lider av mental ohälsa eller är missbrukar droger och till följd av detta kan anses farlig för sig själv eller annan
- lider av smittsam sjukdom och fara bedöms föreligga för att han eller hon kan komma att försöka sprida smittan
- skall utlämnas för brott.

Polismyndigheten skall vidare ta ställning om det finns andra omständigheter som kan påkalla att verkställigheten skall ske med bevakning.

Vid tveksamhet i säkerhetsbedömningen skall polismyndigheten i god tid innan verkställighet skall ske rådgöra med företrädare för flygbolaget.

Om säkerhetsbedömningen leder till att verkställigheten inte kan företas med reguljärflyg, skall möjligheten att använda charterflyg övervägas.

Säkerhetsbedömningen skall dokumenteras.

Planläggning

5 § En resa skall planläggas så att den om möjligt kan ske med direktflyg till destinationsorten. Om detta inte är möjligt, skall polismyndigheten sträva efter att uppehåll vid mellanlandning inte blir längre än nödvändigt. Byte av flygplats i annat land skall i möjligaste mån undvikas.

Allmänna råd

En verkställighet bör inte påbörjas innan polismyndigheten bedömt att det, utifrån vad som är känt i ärendet och om destinationslandet, med viss säkerhet kan förutses att utlänningen kommer att tas emot i det landet.

Bevakningspersonal

6 § Bevakning skall utföras av personal från Kriminalvårdens Transporttjänst (TPT). Befattningshavare vid polismyndigheten skall användas endast om det föreligger särskilda skäl.

Om polismyndigheten beslutar att verkställigheten skall ske med bevakning av befattningshavare vid myndigheten, skall skälen för detta anges. Beslutet skall dokumenteras.

Allmänna råd

Särskilda skäl som avses i 6 § kan föreligga om en förhandlingssituation förutses kunna uppkomma vid framkomsten till destinationslandet och det därvid bedöms vara av avgörande betydelse för att utlänningen skall tas emot där att en befattningshavare vid polismyndigheten, som är väl insatt i verkställighetsärendet, sköter förhandlingen.

Är situationen sådan som anges i första stycket, bör endast den befattningshavare vid myndigheten som skall föra förhandlingen ingå i bevakningspersonalen. För bevakningen i övrigt bör personal från TPT användas.

Särskilda skäl kan även föreligga, om TPT inte kan genomföra en verkställighet och denna inte kan anstå eller när det är fråga om verkställighet i ett s.k. säkerhetsärende.

Beställning av resa

7 § En verkställighetsresa skall, sedan säkerhetsbedömning och planläggning skett, beställas hos TPT på blanketten RPS 613.8. Vid beställningen skall uppgifter om rymningsrisk, behov av fängsel, eventuella sjukdomar och behov av medicinering under transporten anges.

Omedelbar transport får begäras endast om en sådan bedöms vara oundgängligen nödvändig.

I fall som avses i andra stycket skall polismyndigheten ange skälen för detta och uppgift om när verkställigheten senast skall påbörjas.

Allmänna råd

Om en verkställighet kan förväntas ge upphov till komplikationer, bör polismyndigheten rådgöra med TPT om färd sätt, tidpunkt, praktiska åtgärder och andra omständigheter.

Ansvarsfördelning

8 § När en befattningshavare vid polismyndigheten ingår i bevakningspersonalen har denne det övergripande ansvaret för verkställighetens genomförande.

Allmänt om verkställighetens genomförande

9 § En förvarstagen utlännings skall skyddsvisiteras innan avresa sker från förvarsloken.

Utläningen och dennes handbagage samt incheckat bagage skall säkerhetskontrolleras enligt bestämmelserna i lagen (2004:1100) om luftfartsskydd. Kontrollen skall ske vid den flygplats varifrån resan skall påbörjas.

Polismyndigheten skall underrätta säkerhetskontrollen på flygplatsen om att resan avser en verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut.

Om särskilda bevakningsåtgärder bedöms erforderliga vid verkställighet från svensk flygplats, skall den polismyndighet som har ansvar för flygplatsen underrättas i så god tid att nödvändiga åtgärder hinner förberedas innan avresan skall ske.

Allmänna råd

Ombord på flygplanet beslutar befälhavaren i alla frågor som rör säkerheten. Enligt 5 kap. 4 § luftfartslagen (1957:297) får denne vidta de åtgärder som behövs mot en person som utgör en omedelbar fara för flygplanets säkerhet eller för säkerheten ombord. Passagerare får efter anmaning av befälhavaren lämna denne hjälp och har då rätt att bruka våld. Om en åtgärd med hänsyn till den föreliggande faran måste vidtas omedelbart, får passagerare utföra åtgärden även utan anmaning.

En befattningshavare vid en polismyndighet har således i egenskap av passagerare under verkställighetsresan och under förhållanden som avses i första stycket möjligheter att betvinga den utlänning som verkställigheten avser t.ex. genom fängselbeläggning. Detta kan, beroende på hur situationen ter sig, ske antingen på direkt uppmaning av befälhavaren eller vid omedelbar fara, på eget initiativ.

Verkställighetsresa utan bevakning

10 § Bevakningspersonalen skall se till att utlänningen går ombord på det flygplan med vilket resan skall företas. Bevakningspersonalen får inte lämna flygplatsen förrän besked har lämnats om att flygplanet har lyft.

Allmänna råd

Verkställighet utan bevakning med reguljärflyg bör inte avse mer än en person med samma flygplan. Undantag kan dock göras t.ex. i fråga om personer som tillhör samma familj.

Undantag från första stycket första meningen bör göras endast under förutsättning att det står klart att verkställigheten inte är förenad med någon risk för säkerheten eller ordningen ombord. En riskbedömning bör avse envar person i en grupp och gruppen som helhet.

Verkställighetsresa med bevakning

11 § Vid verkställighet med bevakning skall minst en av de personer som ingår i bevakningspersonalen vara av samma kön som utlänningen, om detta inte med hänsyn till resans längd och övriga omständigheter framstår som uppenbart obehövligt.

Vid verkställighet till ett utomnordiskt land skall bevakningspersonalen behärska engelska eller ett språk som förstås av flygplanets befälhavare och personer i destinationslandet.

Bevakningspersonal skall bära civila kläder och får inte medföra skjutvapen på flygplanet.

12 § Bevakningspersonalen skall förvissa sig om att utlänningen tillåts resa in i destinationslandet och tas emot där. Ansvaret för verkställigheten upphör först när utlänningen har tagits emot i destinationslandet eller, om verkställigheten har avbrutits, vid återkomsten till Sverige.

Fängsel skall medföras under flygtransporten. Bedöms behov finnas av att använda fängsel skall det anmälas till flygbolaget eller, om detta inte är möjligt, direkt till flygplanets befälhavare.

Vid återkomsten till Sverige skall användningen av fängsel under verkställigheten dokumenteras enligt bestämmelserna i 28 § polislagen och Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 200:15, FAP 100-2) om dokumentation enligt 27 och 28 §§ polislagen.

Underrättelse till flygplanets befälhavare

13 § Polismyndigheten skall på blankettsetet ”Notification of deportee” (RPS 613.6.1-3) lämna uppgifter om utlänningen till flygplanets befälhavare eller dennes ställföreträdare och förvissa sig om att befälhavaren får del av uppgifterna i blanketten.

14 § När verkställigheten sker utan bevakning skall utlänningens pass, flygbiljett och befälhavarens exemplar av ”Notification of deportee” placerade i ”Document Envelop”, blankett RPS 613.7, överlämnas till flygplanets befälhavare. Utlänningen skall underrättas om detta. Några andra handlingar än dessa får inte läggas i ”Document Envelope”.

Biträde av utländsk myndighet

15 § Polismyndigheten är verkställande myndighet även när den biträds av en utländsk myndighet.

16 § Om utlänningen i fall som anges i 15 § utsätts för sådan behandling av personal från en utländsk myndighet som avses i 3 §, skall den som ansvarar för verkställigheten genast ingripa och, om anledning förekommer, efter beslut av polismyndigheten avbryta verkställigheten.

17 § Säkerhetskontroll som innefattar kroppsvisitation och andra åtgärder som kräver lagstöd skall på svenskt territorium alltid utföras av svensk polis.

Allmänna råd

Utländsk polis eller annan tjänsteman som företräder en utländsk myndighet kan i verkställighetssammanhang ha anledning att på svenskt territorium biträda svensk polis, t.ex. i ärenden enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Detta kan förekomma i

fall där en annan stat lämnar bistånd genom att tillhandahålla transport.

En utländsk polis eller annan tjänsteman får på uppmaning av flygplanets befälhavare eller i en akut situation använda sig av tvångsåtgärder ombord på flygplanet.

Kostnader i samband med verkställighetsresa

18 § Bevakningspersonal från polismyndigheten skall begära kvitto för utgifter som är förbundna med verkställigheten. Av kvittot skall framgå kostnaden och vad betalningen avser.

I de fall bevakningspersonalen inte kunnat få kvitto på sina utgifter skall en skriftlig redogörelse lämnas till polismyndigheten.

Allmänna råd

Bevakningspersonal bör vara berättigad till ersättning för de nödvändiga utlägg som uppkommit i samband med verkställigheten, om dessa kan styrkas med kvitto.

Om kvitto saknas bör polismyndigheten göra en rimlighetsbedömning avseende utlaggen innan utbetalning sker.

Övrigt

19 § Vad som sagts ovan gäller i tillämpliga delar även i de fall verkställighet sker med annat kommunikationsmedel än flyg.

Allmänna råd

Polismyndigheten bör i en lokal föreskrift meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av denna författning.

Denna författning träder i kraft den 25 februari 2005.

På Rikspolisstyrelsens vägnar

STEFAN STRÖMBERG

Hans Rosenqvist
(Polisenheten)